

Reggeli levél

Liszt, zsír, revolver ...

... mig riadni kezdett az egész csapat egy-húron-szökelő ütemre szólva: „Itt, amit kerestek!”

DANTE

Ezt a hatalmas teret úgy fogják közre az utcák, ahogy jegyörök szoktak „feljelődni” kivégzési négyzetekhez: jobbról a Dobozi-utca, balról a Szerdahelyi-utca, a keskeny Ér-utca — a Kun-utca felől bezárul a harapófogó. A téren: száz és száz bódé, gyorsan felütött alkalmi „stand”, asztalkák, taligák, kosarak, mozgó üzemek egymás hegyén-hátán s az első szempillantásra kavargó zürzavarban. Akti azonban sokáig figyel, a rendtelenségben felfedezi a rendszert, sőt: a szakszerűséget. A megelevenedett feketepiac: Teleki-tér. Nem, nem a hajszálcsovesség törvényeivel dolgozó feketepiac, pókháló-halvány, lehelletfinom szövevényekkel, ezerfelé nyúló láthatatlan szálakkal — ez széles csatorna, amelyen bőven zúdult az áradat s sodor magával mindent, amire szükség van a földi életben: pólyától a koporsóig és ami közte kell, ruhát, élelmet, szerszámot, műtárgyakat, képet, bútort, könyvet, rádiót, fegyvert és villanykörtét, kerékpárt és rómikártját, minden nélkülözhető és nélkülözhetetlen kelléket, amelyek így, egyetlen nagy halomba összedobva vigasztalan képet nyújtanak. Ez a negyed megtalálható ma már Európa csaknem valamennyi nagyvárosában — kiforrott stílusával, ütemével és szemléletével: korunk sajátos „vívódnya”.

Ahogy a villamos hirtelen bekaparodik a Népszínház-utca felől s megtorpan a síneken: mintha a vastag por állítaná meg, amely a szűk sikátorok felől felhőzik. Pedig még nincs is nagy nyüzsgés a téren, korán reggel van: hét óra. Ez még nem a vevők órája — az eladóké. Azoké, akiket a környező mellékutcák öntenek magukból, lassan, óvatosan jönnek, körül-körülnézve, motyójukat hónak alá szorítva. Hozzák a portékát. Nem alkudoznak sokat, gyorsan megnyugszanak a földkinált árban. Az egyik azért, mert szemérmes, szeretne már messze lenni, a másik nem kedveli a napfényt. A friss áru hamar fogásra kerül, néhány gyors mozdulat a kefével, vagy éppen öltés a varrótűvel. Az ár azonban húszszorosra ugrik. Féltilkor a por elsötétedik, féloldatra dől. A kereslet nagy hulláma csap végig a sikátorok között. A tömegnek már sodra van, áradása.

A nagy kavargás először az élelmiszerbódék között kezdődik. „Lóhúszék!” Az apró üzletben ötvenen tolonganak, az ajtónál sorban állnak. Öt forint a lóhús kilója. Nem is olyan olcsó, hiszen a marha sem több hétnél! „A farát adja, a farát adja, kérem, ha lehet!” „Ejnye, no, szügye is van a lónak, ha nem tudná, tessék továbbállni a pultr mellől!” „Fatal suhanc ténferreg az ajtónál, aki kilép, annak a füllébe súgja: „Ha akar lisztet, jöj-jön utánam...” Heten összeverődnek, egész kis csapat indul a fickó után, az sandít jobbra-balra, aztán bevezeti őket a Dobozi-utca egyik homályos kapuja alá. De a következő pillanatban már kiugrik

és mint a nyíl rohan végig az utcán, utána két férfi, rendőr sopánkodó parasztszasszonyt cipel kifelé, nagy kosárral s integet hátrafelé, a megszeppent vevőknek: „No, jöjjenek csak, jöjjenek maguk is!” A suhanc s mögötte a két detektív már a tér másik oldalán porzanak. Sebhelyes férfi a járdaszélen káromgva nevet: „Úgy kellett a banyának! Kilenc forintért mérte a rongy barnaliszt kilóját!”

Valahol egy rendőrsíp sivit, a sebhelyes gyorsan eltűnik a sikátorok között. Kis bódék hátsó ajtai gyorsan nyílnak és csukódnak, zsákok puffannak az útra, márkos, trikós fickók a vállukra kapják, futólépésben cipelik az utca átellenébe... „Mindnek megvan a maga rejtekpincéje! Ihol, ilan a sajré!” fuvolázza az egyik szatócs-bódé pultja mögött a segéd, de gyorsan visszahúzza a fejét, mert már repül egy kő. Zümmög a tér: razzia! Azért nem ijedős a vidék, sánta fiatalember sziszegve sétál fel-alá: „Kszport cigareta, ekszport cigareta, hétért az amerikai! Hétért a magyar! Húsz az egyikből, száz a másiktól!” „Akar zsírt, apafej? A vasasoknál árulja egy lány, ha siet, még kaphat...” Azám, a vasasok! Ez csak egy hosszú sor, kecskelábú asztalokon kirakva fűrészek és csavarok, franciakulcsok és hidegvágók, reszelők és feszítők... A zsírt áruló lány körül nagy csoportosulás, de aztán titkos felrebben a tömeg; a lány felkapja kosarát és eltűnik az egyik bódé mögött.

Unatkozva, eigarettázva ácsorognak asztalaik mögött a vasasok, az egyiknek bozontos körszakállá van. „Revolvert tudna adni? Használtat, persze, olcsót!” Revolvert? Azt kevésbé! Abból még mindig balhé volt... Hé, ne szaladjon! Az is fontos kérdés, mennyit erasztene rá? Mert egyet tudok... nekem ugyan nincs, de a házunkban lakik egy pasas, annak van egy kis 6.30-asu. Visz mint a vaj. Tár nincs hozzá, egyszer elszedték tőle a hekusok. De azt itt kap egy huszasért. Na, ha kell, jöj-jön vissza háromra, akkor hozza a feleségem az ebédemet, lehozatom velem!” „Rongyot veszek! Veszeek!” „Mennyiért veszi a rongyot, öreg?” „Hatvan fillér kilója! Hé várjon csak... ha nagy darabok vannak benne, forintot is adok! S ha leg-alább rámegeg egy-két zsebkendő, megadom a kettőt! Hová menjek érte?” „Szép ruhát akar, fiatalember? Szép ruhát, olcsó ruhát! Ha akar, kiöltözhetsz vezérőrnagynak! Na, a kard mehet ráadásul!” Szépen agyusztált vezérőrnagy egyenruha lóg az egyik fogason, még a kitüntetések is fityegnek rajta. Nem is drága: hátszáz forint. „Bütyért ezizma tudonátú százyolcvanért!” „Gyerekkabdt perzsaprémnel, ügyéljek, a fiamnak sines különb, százhúsz az ára!” „Törökméz, itt a finom törökméz, fele cukor, fele méz!” „Az ám, aki eszik belőle, megvakul!” „Hordd az irhád, tölvaj!” Porfelhő a tér északi részén: „Fogják meg! Fogják meg! Az, az a hórihorgas! Fogják meeg!” Hosszú, rongyokba bugyolált csavargó rohan, hóna alatt barna pokróc. Tíz lépésre elfogják, öten is rávetik magukat, ütések zuhognak, vér frecskel. „Zanyád!”

Félegy. A forgalom a csúcsponton. Átverekszem magam a tömegben. Blokkomat, amelyre eddig sürűn jegyezgettem, megtapogatom. Ejnye, hiszen, ebbe a zsebembe tettem... talán ebbe? Nem, nincs sehol! Visszafordulok. Három zsebrudogott kezű suhanc vigyorog rám, az egyik vidáman rikkant: „Akar egy szép ruhát, fiatalember?”

Azt már nem, köszönöm. Inkább felszállok az első villamosra.

Halász Péter